

MI/GRACJE

ZBIÓR TEKSTÓW STUDENTÓW/EK PROJEKTOWANIA I BADACZY/EK WOKÓŁ WYSTAWY MI/GRACJE

Redaktorka prowadząca: **dr Joanna Jurga**

Asystent: **Przemysław Sokół**

Redakcja i korekta: **Urszula Śmietana**

Opracowanie graficzne, skład i zdjęcia wystawy: **Piotr Pędzich**

Wydawca: **Łódź Design Festival**

Łódź, sierpień 2023

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
O designie bez granic dr Joanna Jurga	4
Migracja: przybliżona definicja zjawiska ze spojrzeniem w przyszłość Paweł Starzec	7
PROJEKTOWANIE A MIGRACJE	13
Walcząc o przetrwanie: zagrożenia na drodze migrantów Faustyna Jasek	15
Skąd przychodzimy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy? O sytuacji dzieci migrujących Przemysław Sokół	19
Nowy dom i nowa perspektywa Mikołaj Bańka	23
Niedobór żywności jako powód migracji Jakub Bruss	27

WPROWADZENIE ↴

kuratorstwo i projekt
ekspozycji:

dr Joanna Jurga

asystent:

Przemysław Sokół

opracowanie graficzne:

Piotr Pędzich

Wystawa MI/GRACJE
odbyła się w ramach
Łódź Design Festival 2023
od 18 do 28 maja 2023 roku.

O DESIGNIE BEZ GRANIC →

autorka: **dr Joanna Jurga**

dr Joanna Jurga

projektantka, badaczka, wykładowczyni. Zajmuje się poczuciem bezpieczeństwa w przestrzeni. Bada działanie ludzkich zmysłów i tworzy rozwiązania dla przebudźcowanych użytkowników, aby otoczenie w którym funkcjonujemy było wspierające sensorycznie. Edukuje zarówno w kwestii projektowania zaangażowanego społeczeństwa, jak i roli projektowania systemów wspierających dobrostan. Kocha zimę i narty, natógowo czyta książki. joannajurga.com

Człowiek migrował od zarania dziejów za jedzeniem, schronieniem, godnymi warunkami życia. Migracje są wpisane w nasze DNA. W dobie kryzysu klimatycznego i konfliktów zbrojnych nabierają one nowego znaczenia. Bank Światowy szacuje, że do 2050 roku swój dom opuści 216 milionów ludzi. To tak, jakby cała populacja Brazylii postanowiła zmienić miejsce do życia. Dziś, mając bardziej lokalne doświadczenia związane z migracją, możemy sobie jedynie wyobrazić, jak diametralnie zmieni się w przyszłości sposób naszego funkcjonowania i rozumienia świata.

Zdecydowana większość migrantów nie podjęła decyzji o ruszeniu w drogę dla przyjemności czy z ciekawości. Decyzja ta zapadła najczęściej z powodu braku warunków do życia w miejscu pochodzenia. Wojny, kryzysy humanitarne, drastyczne zmiany klimatu, wykluczenie czy ubóstwo sprawiają, że ludzie dokonują niezwykle trudnych wyborów migracyjnych, by szukać szczęścia w zupełnie nowym i często całkowicie obcym miejscu. Droga, która wiedzie ich do bezpieczeństwa, często prowadzi przez morza, lasy czy pustynie, i pełna jest zagrożeń.

W trakcie pracy ze studentami na różnych etapach edukacji staram się angażować ich w działania projektowe, mające na celu pobudzenie empatii i zmierzenie się z tematami tabu czy grupami wykluczonymi. Niezależnie, czy są to zadania semestralne – jak w trakcie pracy w School of Form Uniwersytetu

SWPS, rezydencyjne – jak w projekcie Splot UA ze studentami z Ukrainy, których celem było wymyślenie różnych dróg odbudowania ich ojczyzny, czy warsztatowe – jak ze studentami na Uniwersytecie Teherańskim, zawsze zależy mi na tym, by młodzi adepci projektowania umieli znajdować realne problemy i w różnorodnych zespołach opracowywać możliwe rozwiązania.

Jako wykładowczyni jestem przekonana, że dzielenie się wiedzą, interdyscyplinarnym podejściem i elastycznością mentalną jest naszym (projektowym) obowiązkiem. Dzięki temu studenci będą umieli zaadaptować się do nieustająco zmieniającego się świata, aplikując do swoich rozwiązań wiedzę z różnych obszarów i pomysły z wszystkich szerokości geograficznych. Pracując nad uniwersalnym językiem projektowania, gdzie proces projektowy można zastosować do planowania obozów uchodźczych, ograniczania zużycia surowców w produkcji czy tworzenia nowych materiałów, wierzę, że koncepcja „designu bez granic” (DGB) ma w tej chwili większy sens niż kiedykolwiek wcześniej.

Ideą designu bez granic jest szerzenie wiedzy z zakresu procesu projektowego, tak by wspierać wykładowców i kształtować nowe pokolenia projektantów, niezależnie od szerokości geograficznej. DGB to nie tylko przekazywanie wiedzy krajom z Globalnego Południa. To przede wszystkim budowanie relacji i przyjaźni oraz nauka pracy w interdyscyplinarnych zespołach w realiach świata nieustającej zmiany.

Nauka, która bierze pod uwagę międzykulturowe i transetniczne rozumienie świata, stanowi podstawę dla projektów, które mogą rozwiązać problemy naszego świata, takie jak konflikty zbrojne, migracje, zmiany klimatyczne czy kryzysy środowiskowe.

Dzięki dostępowi do wiedzy, możliwości kontaktu z najdalszymi zakątkami globu i zbieraniu informacji o problemach – często nawet bez konieczności wychodzenia z domu – przyszłe pokolenia będą projektować nie tylko piękne przedmioty, ale również takie, które uwzględniają realne potrzeby użytkowników i możliwości produkcyjne planety. Designerzy bez granic opracują rozwiązania, które pozwolą nam wzrastać jako gatunkowi, a nie jedynie zaspokajać wymyślone potrzeby.

Wystawa MI/GRACJE, będąca częścią ekspozycji Future Perfect na Łódź Design Festiwal 2023, pokazywała cztery obszary, związane z szukaniem bezpiecznego miejsca do życia. #PRZETRWANIE, #DZIECI, #NOWYDOM i #JEDZENIE to

TEKTUROWY GLOW

MIKOŁAJ BAŃKA

Tekturowy klosz GLOW ma na celu poprawę jakości warunków oświetleniowych w mieszkaniach socjalnych i obozowych namiotach dla migrantów. Klosz jest prosty w wykonaniu i nadaje zimnemu światłu z żarówek LED ciepłą, przytulną barwę. Konstrukcja klosza wykonana jest z tektury, odzyskanej z kartonowych opakowań, natomiast jego wewnętrzną stronę pokrywa folia NRC, czyli złota część ratunkowego koca termicznego. Oba materiały są tanie i powszechne w obozach dla uchodźców. Całą konstrukcję spaja klej na bazie skrobi, dzięki czemu klosz nadaje się w całości do recyklingu po skończonym użytkowaniu.

zagadnienia, które studenci School of Form poruszali w ramach zajęć dotyczących migracji.

Celem wystawy było zobrazowanie zjawisk i wyzwań, z jakimi wiąże się przemieszczanie dużych grup ludności. Razem ze studentami uświadamialiśmy, jak istotne jest zapewnienie bezpieczeństwa w drodze. Zwróciliśmy uwagę na sytuację dzieci, dla których są to najbardziej stygmatyzujące i traumatyzujące doświadczenia. Szukaliśmy rozwiązań, mających podnieść jakość życia w nowym miejscu. Pokazaliśmy rozwiązania wokół stołu, skupiając się na kulturowym znaczeniu wspólnego posiłku, a także na konieczności szukania nowych technologii, zapewniających dostęp do wody pitnej czy substancji odżywczych.

Odwiedzających wystawę zaprosiliśmy również do interakcji. W ramach ekspozycji można było samemu złożyć lampę z tekturowych odpadów i folii NRC, której ciepłe światło działa kojąco na system nerwowy, albo wypełnić edukacyjną kolorówką, pokazującą drogę dwójki dzieci do nowego domu. Wyszliśmy bowiem z założenia, że nauka i zrozumienie przez doświadczenie to najważniejsze, co możemy zrobić, by poruszyć wyobraźnię i pogłębić świadomość naszych odbiorców.

Wystawa MI/GRACJE to opowieść o migracjach wyrażona językiem designu – designu bez granic.

MIGRACJA: PRZYBLIŻONA DEFINICJA ZJAWISKA ZE SPOJRZENIEM W PRZYSZŁOŚĆ →

autor: **Paweł Starzec**

Paweł Starzec

dokumentalista, fotograf, socjolog, wykładowca na School of Form Uniwersytetu SWPS. Kandydat na stopień doktora na ISNS Uniwersytetu Warszawskiego, absolwent ITF w Opawie. Głównie zainteresowany unaocznianiem szerszych procesów poprzez mikroskale, oraz badaniem nowoczesnych ikonografii i narracji wizualnych. pawelstarzec.com

Migracja, z łacińskiego *migro* – wędrować, przemieszczać się – jest definiowana przez Słownik Języka Polskiego w czterech znaczeniach: jako określenie przenoszenia się zwierząt, przesuwanie obszaru występowania danego gatunku roślin, czynność przenoszenia danych pomiędzy nośnikami oraz – przemieszczanie się ludności do nowych miejsc osiedlenia, zwłaszcza do innych państw.

Jako zjawisko społeczne migracja jest elementem ludzkiego życia od najdawniejszych czasów. Nieprzypadkowo przyjmuje się, że ludzkość posiada swoją geograficzną kolebkę w jednym miejscu – chociaż nie można z pewnością wyznaczyć jego współrzędnych, ogólnie przyjęty konsensus zakłada, że ludzkość zaludniła kulę ziemską właśnie w procesie wędrówki i poszukiwania bezpiecznych miejsc do życia.

I chociaż samo słowo *migracja* w języku polskim niesie za sobą niespójny ładunek emocjonalny, w słownikowej definicji oznacza w kontekście społecznym tylko to – czynność przemieszczania się. Jednakże w praktyce jest zbiorczym określeniem na szereg złożonych procesów geograficznych, społecznych i politycznych, które w rezultacie wywołują konieczność dalszej definicyjnej separacji. Migrantami są bowiem zarówno cyfrowi nomadzi, *stoiki*, uchodźcy wojenni, uciekający przed klęskami naturalnymi, jak i studenci z Erasmusa.

Raport International Organization for Migration z 2020 roku stwierdza, że przeważająca większość migrantów nie

PAMIĘTAJ MNIE

JULIA DRUMLAK

W sytuacji migracji najtrudniejsza emocjonalnie wydatą mi się rozłąka z bliskimi. W takich chwilach nasze wspólne zdjęcia stają się bezcenne. Są one niezastąpionym nośnikiem wspomnień i pamięci o bliskich. Chcąc zapewnić ochronę tym ważnym pamiątkom, proponuję rozwiązanie, jakim jest opakowanie na zdjęcia na czas podróży. Można je wykonać z materiałów dostępnych w większości domów. Opakowanie jest proste w przygotowaniu i każdy z nas w momencie nagłego lub planowanego wyjazdu będzie w stanie je samodzielnie wykonać i bez trudu zabrać ze sobą w podróż.

przekracza granic żadnego państwa – oceniając liczbę takich ludzi na 740 milionów w 2009 roku. Wziąwszy pod uwagę historię ostatnich stu lat w Polsce, migracja wewnętrzna stanowi element historii większości z rodzin w kraju – a większość z osób, które muszą na święta jechać *do rodziny*, doświadcza fragmentu rzeczywistości związanego właśnie z migracją. Według danych GUS, w samym 2021 roku w Polsce było 429 719 migrantów wewnętrznych – to nieco więcej niż cały Gdańsk. Saldo migracji wewnętrznej w Polsce od lat wskazuje na kierunek z *miasta do wsi*, czego przyczyn można upatrywać m.in. w zjawisku rozlewania się miast (suburbanizacja). Innymi słowy, chociaż potoczne rozumienie słowa migracja niekoniecznie na to wskazuje, wyprowadzka do domu pod lasem będzie w ujęciu statystycznym doświadczeniem migracji, o ile tylko las znajduje się w sąsiedniej miejscowości lub dalej.

Dla porównania, ten sam raport IOM wskazuje, że w 2019 roku estymowano, że migrantów międzynarodowych jest około 272 milionów. To właśnie do ogółu osób, które w danym momencie z różnych przyczyn i w różny sposób zdecydowały się zmienić kraj zamieszkania – lub zostały do tego zmuszone – najpowszechniej odnoszony jest termin *migracja*. Według raportu IOM z 2022 roku, Polska jest 9. państwem na świecie pod względem emigracji, notującym wyjazd poza granice kraju 4,82 miliona obywateli (11,3% populacji). Korytarz

migracyjny Polska–Niemcy jest w tym samym raporcie wyszczególniony jako 13. co do wielkości na świecie. *Polonia*, będąca zbiorczym określeniem na polską diasporę żyjącą poza granicami kraju, według szacunków liczy 18-20 milionów Polaków i osób polskiego pochodzenia. To 6. pod względem wielkości diaspora na świecie.

Przytaczam potoczne rozumienie słowa *migracja* także dlatego, że będąc w swojej słownikowej definicji określeniem na proces towarzyszący ludzkości od zawsze, migracja jest w istocie zbiorem procesów o niezwykle zróżnicowanym charakterze – zakładającym nie tylko kierunek, ale także czasowość, przymus lub jego brak, a także czynniki stwarzające sposobność – bądź konieczność – migrowania. W zależności od tych zmiennych, migrant może liczyć na różne formy ochrony prawnej lub być ich pozbawiony. Wśród składowych migracji można wyróżnić: emigrację (wyjazd z kraju) i reemigrację (powrót z migracji), uchodźstwo (indywidualna ucieczka), ewakuację (ucieczka zorganizowana przez państwo), deportację (przymusowe wysiedlenie poza granice państwa) czy repatriację (powrót z obcego terytorium zorganizowany przez państwo). Ich charakter jest w praktyce – i w opinii społecznej – zupełnie inny. W polszczyźnie, w zależności od charakteru – używa się wobec osób uczestniczących w procesach migracyjnych określenia imigrant/emigrant lub uchodźca.

W opublikowanych w 2016 roku wytycznych UNHCR zwraca uwagę na tendencję do łączenia określeń *migrant* i *uchodźca* ze sobą, stwierdzając, że zacieranie różnic między tymi dwoma pojęciami utrudnia skoncentrowanie się na szczególnej ochronie prawnej, jakiej potrzebują uchodźcy. To może, zdaniem UNHCR, osłabić wsparcie dla uchodźców w obecnej sytuacji, gdy liczba osób potrzebujących ochrony jest większa niż kiedykolwiek.

Migranci to ogół osób, które zmieniają kraj zamieszkania z ogólnych powodów, takich jak lepsze możliwości pracy czy potrzeby zdrowotne. Termin ten jest najbardziej powszechnie rozumiany, ponieważ każdy, kto trwale zmienia swoją lokalizację geograficzną, jest migrantem.

Dla porównania, uchodźcy to osoby, które zmieniają miejsce zamieszkania pod przymusem. Uchodźstwo zazwyczaj wiąże się z działaniami wojennymi w kraju, innymi formami ucisku, zarówno ze strony rządu, jak i spoza niego. Uchodźcy migrują

GRANICA

JULIA BUJAK

GRANICA jest odpowiedzią na trwający od prawie dwóch lat kryzys humanitarny na granicy polsko-białoruskiej. Dokumentuje systemową przemoc państwa, a jednocześnie odwraca dehumanizującą narrację rządową i przywraca tożsamość osobom doświadczającym przemocy ze strony służb w pogranicznych lasach. Projekt wzorowany jest na tablicach informacyjnych, które wyznaczyły strefę zamkniętą. Składa się z tablic z imionami 32 osób, od sierpnia 2021 r. przetrzymywanych w Usnarzu Górnym, których los, od wprowadzenia stanu wyjątkowego, pozostaje nieznanym. Projekt uzupełniają tabliczki z zapisami o łamanych przez rząd prawach oraz normach moralnych. Tablice, zamocowane na drzewach miejskich lasów Warszawy, miałyby funkcjonować jako symbole naznaczające przestrzeń stolicy i uobecniające ofiary przemocy.

zwykle wbrew swojej woli i często w pośpiechu, czasem także bez niezbędnych dokumentów. Motywacją dla osób starających się o azyl może być także niestabilna sytuacja gospodarcza lub polityczna czy wysoki poziom przestępczości. Osoby te uciekają głównie w wyniku pogorszenia się jakości ich życia. Każda z nich jest początkowo osobą ubiegającą się o nadanie statusu uchodźcy, ale nie każdemu, kto ubiega się o status uchodźcy, zostanie on ostatecznie nadany. W okresie rozpatrywania wniosku – czyli analizy zasadności przyznania ochrony – osoba taka określana jest jako osoba ubiegająca się o nadanie statusu uchodźcy.

I chociaż Polska w swojej Konstytucji gwarantuje w artykule 56, że „Cudzoziemcy mogą korzystać z prawa azylu w Rzeczypospolitej Polskiej na zasadach określonych w ustawie”, to właśnie o proces weryfikacji związany z nadaniem statusu uchodźcy rozbija się większość dyskusji na temat sytuacji migrantów i uchodźców w Polsce. Status uchodźcy jest

formą ochrony międzynarodowej i przyznaje się go w oparciu o założenia Konwencji Genewskiej. Azyl pozostaje natomiast formą ochrony krajowej i jest przyznawany, gdy przemawia za tym ważny interes Polski.

Głównym międzynarodowym aktem prawnym regulującym status uchodźców – i źródłem polskiego prawa w zakresie ochrony międzynarodowej – jest *Konwencja o statusie Uchodźców* z 1951 roku, a także jej *Protokół* z roku 1967. Konwencja definiuje uchodźcę jako osobę, która z powodu uzasadnionej obawy prześladowań z powodu rasy, religii, narodowości, przekonania politycznego lub przynależności do określonej grupy społecznej znajduje się poza krajem swojego obywatelstwa i nie jest w stanie lub nie chce skorzystać z ochrony tego kraju. W swoim założeniu definicja ta miała na celu wykluczenie osób wewnątrznie przesiedlonych, migrantów ekonomicznych, ofiary klęsk naturalnych oraz osoby uciekające przed konfliktem zbrojnym, ale niepodlegające dyskryminacji stanowiącej formę prześladowania. Konwencja wprowadza zasadę non-refoulement, która zabrania państwu odsyłania uchodźców do miejsc, gdzie ich życie lub wolność byłaby zagrożona. Oprócz tego Konwencja nakłada na państwa obowiązek przyznania uchodźcom możliwości ubiegania się o azyl i zapewnienia im ochrony przed prześladowaniami, a także zapewnia uchodźcom równe (w stosunku do obywateli) traktowanie w zakresie podstawowych praw człowieka, takich jak dostęp do sądów, edukacji, zatrudnienia i opieki medycznej.

Jak łatwo zauważyć, kryteria dzielące migrantów na tych objętych ochroną międzynarodową i pozostałych są rygorystyczne, a oparta na stworzonej 75 lat temu Konwencji struktura prawna nie uwzględnia szeregu przemian współczesnego świata. Amnesty International stwierdza, że „wiele osób nie pasuje do prawnej definicji uchodźcy, ale mimo to mogą być w niebezpieczeństwie, jeśli wrócą do domu”.

Jednym z powodów przymusowej migracji, niemieszczących się w dotychczas istniejących strukturach prawnych, są zmiany klimatyczne. *Klimigracja*, nazywana również migracją klimatyczną lub migracją związaną z zmianami klimatu, po raz pierwszy opisana w 2009 roku, to zjawisko opuszczania przez ludzi swoich miejsc zamieszkania z powodu zmian klimatycznych, które powodują trudności i zagrożenia dla ich życia, zdrowia lub utrzymania. Migracje klimatyczne mogą wynikać

Bibliografia

1. Amnesty International. (brw). *Refugees, asylum seekers and migrants*. dostęp za: <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/refugees-asylum-seekers-and-migrants/> [dostęp 7.05.2023].
2. b.a. (1997). *art. 56*, w: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).
3. Bronen R. (2010). *Forced Migration of Alaskan Indigenous Communities Due to Climate Change*. w: Environment, Forced Migration and Social Vulnerability. 87-98.
4. RS. (2015) *Formy ochrony*, w: Biuletyn Migracyjny, 53 / Grudzień 2015. Ośrodek Badań nad Migracjami, Uniwersytet Warszawski.
5. Giddens A. (2010). *Nowoczesność i tożsamość*. tłum. Szulżycka A. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
6. Główny Urząd Statystyczny. (2022). *Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według województw w latach 1974-2021*, dostęp za: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/migracje-wewnetrzne-ludnosc/migracje-wewnetrzne-ludnosc-na-pobyt-staly-wedlug-wojewodz-tw-w-latach-1974-2021.3.1.html> [dostęp 7.05.2023].

7. Institute for Economics & Peace. (2022) *Ecological Threat Report 2022: Analysing Ecological Threats, Resilience & Peace*. dostęp za: <http://visionofhumanity.org/resources> [dostęp 7.05.2023].
8. Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP. (2015). *Rządowy program współpracy z Polonią i Polakami za granicą w latach 2015–2020*. dostęp za: <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/rzadowy-program-wspolprac-z-polonia-i-polakami-za-granica-w-latach-2015-2020> [dostęp 7.05.2023].
9. UN General Assembly. (1951). *Convention Relating to the Status of Refugees*. 28 July 1951, United Nations, Treaty Series, vol. 189, dostęp za: <https://www.refworld.org/docid/3be01b964.html> [dostęp: 7.05.2023].
10. UN General Assembly. (1967). *Protocol Relating to the Status of Refugees*. 31 January 1967, United Nations, Treaty Series, vol. 606, dostęp za: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3ae4.html> [dostęp: 7.05.2023].
11. UNHCR (2016) *Uchodźca czy migrant? Tłumaczymy różnice i wyjaśniamy ich sens*. dostęp za: <https://www.unhcr.org/pl/365-plwiadomosci2016uchodzca-czy-migranta-tlumaczymy-roznice-i-wyjasniamy-ich-sens.html> [dostęp 7.05.2023].
12. Urząd do Spraw Cudzoziemców RP. (brw). *Informacja dla cudzoziemców ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*. dostęp za: <https://www.gov.pl/web/udsc/prawa-i-obowiazki--wnioskodawca> [dostęp 7.05.2023].
13. Zamfir I. (2015). *Refugee status under international law*. European Parliament Members Research Service. Dostęp za: <https://ep-thinktank.eu/2015/10/27/refugee-status-under-international-law/> [dostęp 7.05.2023].

ze zdarzeń nagłych (klęski żywiołowe), jak i długotrwałych (podnoszenie się poziomu mórz). W kontekście klimatycznych wyzwań migracyjnych pojawiają się także kwestie dotyczące ochrony praw migrantów klimatycznych, obejmując również zagadnienia związane z uznaniem ich statusu, zapewnieniem bezpieczeństwa i dostępu do środków utrzymania. Obecnie pojęcie to nie jest uwzględniane w prawodawstwie międzynarodowym, chociaż według prognoz IEP w 2050 roku nawet ponad miliard ludzi może być zmuszonych do migracji w związku ze zmianami klimatu.

Ambalavaner Sivanandan, eseista ze Sri Lanki mieszkający w Londynie, uchwycił esencję napięć związanych z postkolonialnymi migracjami do Wielkiej Brytanii w słowach: „my jesteśmy tu, bo wy byliście tam”. Migracja skupia uwagę opinii publicznej wtedy, kiedy zostaje włączona w dyskurs polityczny – najczęściej jako konfrontacja pomiędzy odmiennymi kulturami. W innych wypadkach pozostaje niezauważalna, czy wręcz staje się elementem codziennego życia w świecie późnej nowoczesności, zakładającej rozproszenie i płynność. W tym znaczeniu, ujmowana jako mobilność społeczna, staje się elementem programów publicznych i oczekiwań rynku pracy. Można przyjąć, że w tym kontekście ekspatę od gospodarza różnic będą głównie zasobność portfela i posiadany kapitał kulturowy. I chociaż według badań migrantów wciąż przybywa (z krótkim okresem zatrzymania w związku z pandemią COVID-19), ta różnica błędnie jednak w perspektywie zmian na świecie, których konsekwencją może stać się wyruszenie w drogę niewyobrażalnych wcześniej mas ludzi, szukających dla siebie bezpiecznego schronienia i nowego domu.

PROJEKTOWANIE A MIGRACJE ↴

Teksty studentów/ek
School of Form poświęcone
zjawisku migracji

#PRZETRWANIE

PL Wyjście ewakuacyjne – nie można inaczej nazwać migracji. Nikt przecież nie wsiada na przeladowaną łódź, nie idzie w bagnisty las lub nie decyduje się na przejście pustyni, jeśli jego życiu nie zagraża niebezpieczeństwo. Niezależnie od pory roku, klimatu czy przeciwności geopolitycznych, przetrwanie podróży jest warunkiem dotarcia do celu. Każdy migrant ma ze sobą minimum tego, co potrzebne do przetrwania i rozpoczęcia nowego życia oraz maksimum tego, co może unieść.

EN #SURVIVAL

Fire escape – there is no other word for migration. After all, no one would climb aboard an overstuffed boat, walk through a swamp, or attempt to cross a desert, if their life wasn't in danger. Regardless of the season, weather conditions or geopolitical obstacles, survival along the journey is crucial for its end. Each refugee takes with them the minimum needed for survival and beginning of new life and, at the same time, the maximum of what they can carry.

WALCZĄC O PRZETRWANIE: ZAGROŻENIA NA DRODZE MIGRANTÓW

autorka: **Faustyna Jasek**

Faustyna Jasek

studentka wzornictwa przemysłowego. W swojej pracy wierzy w interdyscyplinarne podejście, na pograniczu nauki i designu. Projektuje, by wpływać na lepsze jutro i bada, aby robić to świadomie.

Kto z nas nie kojarzy tego motywu – szary, postapokaliptyczny świat, gdzie nigdy nie wiadomo, co przyniesie jutro. Fikcja? Niekoniecznie. Codziennosc migrantów wojennych i klimatycznych niestety często nie jest daleka od powieści w stylu *Drogi* McCarthy'ego. Czasem rzeczywistość potrafi być bardziej wstrząsająca.

Skala problemu

*Popioły umarłego świata niesione tu
i tam przez posępny, ziemski wiatr.*

Gdy rozmawiamy o najczęstszych chorobach i przyczynach śmierci dzisiejszego społeczeństwa, najczęściej wymieniamy schorzenia, takie jak choroba wieńcowa, udary czy POChP¹. Mówienie o niedoborach żywności czy powiktaniach, wynikających z niskiego poziomu higieny, wydaje się nie na miejscu. Tymczasem to te powody zgonów bliższe są sytuacji migrantów. Wśród uchodźców z terenów Ameryki Północnej i Centralnej najczęstszymi przyczynami śmierci były: utonięcia, wypadki związane z niebezpiecznym transportem, ekstremalne warunki pogodowe, brak odpowiedniego schronienia i braki w zdatnej do spożycia żywności i wody². Dla uchodźcy każdy dzień, każdy kolejny przebyty kilometr niesie ze sobą zagrożenie. W 2018 roku na Morzu Śródziemnym zginęło ponad 2 tysiące uchodźców – średnio 6 zgonów dziennie³. Duża

DYCHATY

OLEKSANDRA MILISHCHUK

DYCHATY to plecak obrazujący rzeczywistość życia migrantów, którzy – uciekając przed zagrożeniem – pakują całe swoje życie do jednej torby. Plecak posiada wiele kieszeni w różnych kolorach, które mogą oznaczać różne kategorie przechowywanych rzeczy, np. przedmioty codziennego użytku, ekwipunek przetrwania czy drobiazgi osobiste, mające emocjonalną wartość dla właściciela. Plecak, powieszony na drążku lub haku, może zastąpić szafkę. DYCHATY łączy w sobie funkcje praktyczne – pomaga przechowywać i organizować rzeczy w trudnych warunkach, oraz symboliczne – stanowi urealnioną metaforę trudności związanych z migracją.

część z nich była przetrzymywana na morzu przez kilka dni, zanim zezwolono na ich zejście na ląd. Równie niebezpieczny potrafi być drugi człowiek. Uchodźcy ze wschodniej części Afryki stykali się z agresywnymi napaściami⁴. Wielu przekazywało, że w trakcie przekraczania granicy, na pustyni między Sudanem a Libią, doświadczyli porwań przez uzbrojone grupy i gwałtów. Część była przetrzymywana nawet przez rok, regularnie głodzona i poddawana torturom.

Schrony

Tutaj właśnie rozbili biwak, a gdy się położył, zrozumiał, że dalej już nie pójdzie i że to jest miejsce, w którym umrze.

Nowy azyl nie zawsze niesie ukojenie. Traumatyczne historie o życiu w obozach uchodźczych można mnożyć bez końca. Jedną z głośniejszych spraw była historia młodych dziewcząt ze schronu dla dzieci w Gwatemali⁵. Mieszkanki skazano tam na życie w dramatycznie złych warunkach, dopuszczano się wobec nich napaści na tle seksualnym. Protesty nie przynosiły żadnych skutków. Dziewczęta, którym udało się uciec, były szybko łapano przez lokalną policję i kierowane z powrotem do schronu. Gdy 56 z nich zostało zamkniętych na noc w jednej sali, bez dostępu do łazienki, jedna z nastolatek

Bibliografia

Podtytuły – cytaty z powieści: Cormac McCarthy, *Droga*, tłum. Robert Sudół, Wydawnictwo Literackie, 2008.

1. Dane WHO, 2020: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/the-top-10-causes-of-death>.
2. Raport IOM z 2023, *MIGRATION TRENDS IN THE AMERICAS*, s. 20.
3. Raport UNHCR z 2018, *DESPERATE JOURNEYS. Refugees and migrants arriving in Europe and at Europe's borders*, s. 5.
4. Tamże, s. 18.
5. Isabella Rolz, Jorge Rodriguez, *Six years after child shelter tragedy, slow justice shines a light on Guatemala's enduring GBV problem* <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2023/03/15/child-shelter-justice-guatemala-gbv>.
6. Relacja San Thai Shin (birmańska nazwa osoby Rohingya mieszkającej w obozach dla uchodźców, użyta dla ukrycia tożsamości piszącego w celach bezpieczeństwa), *For us Rohingya, fire is just the latest danger. Stop ignoring us* <https://www.thenewhumanitarian.org/opinion/first-person/2023/03/22/rohingya-fire-stop-ignoring-us>.
7. González Morales, wypowiedź, Genewa, 2022. <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/07/un-expert-praises-generosity-towards-ukrainian-refugees-poland-and-urges>.
8. Eric Reidy, opr., zbiór artykułów, <https://www.thenewhumanitarian.org/feature/2022/12/21/migration-in-review>

w desperackiej próbie uwolnienia siebie i koleżanek podpaliła materac. Tamtego dnia zginęło 41 młodych dziewcząt...

Luk w bezpieczeństwie przestrzeni dla migrantów możemy dopatrywać się też w niedawnym pożarze obozów uchodźczych w Bangladeszu z 5 marca 2023 r.⁶. Zniszczone zostało prawie 3 tysiące schronów, będących domem dla 12 tysięcy uchodźców. Podstawowe pomoce dla poszkodowanych, takie jak opieka zdrowotna, żywność i woda, były i niestety wciąż są rzadkością, a temat nie zyskał rozgłosu w publicznych mediach. Śledztwo przeprowadzone przez bangladeskie władze wykazało, że ogień został rozproszony w ramach zaplanowanego sabotażu, prawdopodobnie przez jeden z wewnętrznych gangów.

Wsparcie

– *Co mam zrobić?*

– *Powiedz nam, gdzie podziat się świat.*

Zdarzają się momenty, gdy społeczeństwo potrafi zareagować odpowiednio do sytuacji. Przykładem mogą być wdrożone w życie akcje w związku z ukraińskimi uchodźcami dotkniętymi wojną. W samej Polsce wśród przyjętych ponad 2 miliona osób ogromna część znalazła schronienie w prywatnych domach polskich obywateli⁷. Podobnej pomocy jednak nie doczekali się miliony migrantów z innych krajów, którzy w równej mierze potrzebują wsparcia⁸. Jako europejskie społeczeństwo wciąż niewiele wiemy o problemach, z jakimi zmagają się uchodźcy. Sprawy nie ułatwia fakt, że popularne media rzadko podejmują palące tematy dotyczące krajów rozwijających się. Potrzeba nam głębszej świadomości potrzeb osób szukających azylu i większej na nie wrażliwości. Przyczyniamy się do tego, by mogli godnie żyć, a nie jedynie przetrwać na tym świecie.

#DZIECI

PL Ucieczka z najbliższymi oznacza możliwość podarowania swoim dzieciom szansy na lepszą przyszłość. Jest ona jednak ogromnym wyzwaniem logistycznym i opiekuńczym. W drodze migranci odarci są z prywatności, często bywają stłoczeni i zagubieni. W niepewnej codzienności, rodzice próbują oswoić swoje dzieci z zaintrudnioną sytuacją, pilnują aby się nie zgubiły oraz starają się znaleźć im przestrzeń na zabawę.

EN #CHILDREN

An escape with loved ones means a gift of a chance for a better future delivered to one's children. However, it is a monumental challenge in regards to logistics and caretaking. On the road, emigrants are stripped off of their privacy, oftentimes overcrowded and lost. In such an uncertain reality, parents do their best to acclimate their children to current conditions, make sure they do not get lost and search for a safe space where the children can play.

SKĄD PRZYCHODZIMY? KIM JESTEŚMY? DOKĄD ZMIERZAMY? O SYTUACJI DZIECI MIGRUJĄCYCH

autor: **Przemysław Sokół**

Przemysław Sokół

młody projektant, student
wzornictwa. Stara się zrozumieć
przedmioty codziennego użytku
i projektować je tak, aby mieć
lepszy wpływ na społeczeństwo
i środowisko.

Skąd przychodzimy?

UNHCR szacuje, pod koniec 2021 roku spośród 89,3 miliona przymusowo przesiedlonych osób aż 36,5 milionów (41%) to osoby poniżej 18. roku życia¹. Choć migracja nie musi być jedynie doświadczeniem negatywnym – ostatecznie może poprawić warunki życia, to dla dziecka może być ona trudnym przeżyciem, nie z racji samego przemieszczenia się, a ze względu na powody i przebieg migracji. Wojny i prześladowania, łamanie praw człowieka, ubóstwo i brak perspektyw czy wreszcie skutki zmian klimatycznych, takie jak susze czy powodzie, a w rezultacie głód i zniszczenia – to główne powody migracji. Samo doświadczenie cierpienia wynikającego z wojny, głodu czy niepewności co do jutra wpływa na poczucie bezpieczeństwa dziecka i jego rozwój. Decyzje o migracji zapadają najczęściej w trosce o przyszłość dzieci i nierzadko także one same biorą czynny udział w ich podejmowaniu². Dziecko opuszcza dotychczasową grupę rówieśniczą, swoich znajomych i dalszą rodzinę. Od tego momentu nie będzie mogło liczyć na ich pełne wsparcie.

Ze względu na sytuację wyróżnia się zwykle trzy kategorie dzieci migrujących: dzieci migrujące z rodzicami, samodzielnie i tzw. eurosieroty, czyli dzieci biorące bierny udział w migracji, ale doświadczające skutków migracji swoich rodziców. Sytuacja tych pierwszych wydaje się być stosunkowo najlepsza, ponieważ mogą one oczekiwać opieki i pomocy

SUPERHERO

JULIA KELLNER

Zabawki SUPERHERO to zestaw drewnianych zwierząt-figurek, przeznaczonych dla dzieci, uciekających ze swojego kraju z powodu wojny. Trudna sytuacja i traumatyczne przeżycia wywołują u dziecka głęboki lęk i poczucie wyalienowania. Ważne jest, aby pomimo ciężkich warunków zapewnić mu poczucie stabilności i nie izolować go od innych dzieci. Poszczególne elementy figurek można wymieniać i dowolnie łączyć ze sobą, aby stworzyć własnego superbohatera. Tego rodzaju manipulacyjna zabawa pobudza wyobraźnię dziecka, angażuje je poznawczo, łagodząc jednocześnie jego emocjonalny niepokój. Figurki są solidne i przenośne, aby mogły stałe towarzyszyć dziecku we wszystkich trudnych chwilach.

ze strony rodziców. A jednak dzieci migrujące nie mogą czuć się w pełni bezpiecznie. Podczas drogi narażone są one na porwania i handel ludźmi, mogą być zmuszane do pracy czy zawierania małżeństw, często doświadczają przemocy i wykorzystywania seksualnego³. Szczególnie zła sytuacja panuje w obozach dla uchodźców, które dla wielu dzieci stają się domem, a które bardzo często nie zapewniają dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej czy bieżącej wody⁴, nie wspominając już o edukacji – blisko połowa dzieci-uchodźców nie bierze w niej udziału⁵. Wyzwania nie kończą się wcale wraz z przyjazdem do nowego kraju.

Kim jesteśmy?

Uważa się, że dzieci migrujące, szczególnie z miejsc o odmiennej kulturze, znajdują się na rozdrożu: za sobą mają swoich rodziców, dawną kulturę i religię oraz związane z nią wartości, a przed sobą kulturę nową oraz rówieśników, których akceptacja często zależy od dostosowania się do określonego stylu życia, sposobu ubierania się i wypowiedzania⁶. Brak akceptacji rówieśniczej może skutkować wykluczeniem i alienacją. Przeszkodą w integracji z rówieśnikami mogą być również

Bibliografia

1. UNHCR (2022). Refugee Data Finder. dostęp za: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/>. [dostęp: 08.06.2023].
2. Kawczyńska-Butrym Z. (2021). *Dzieci w migracji – co o nich wiemy?*, Acta Universitatis Lodziensis, Folia Sociologica, (76), s. 23–38.
3. UNICEF. *Migrant and displaced children. Children on the move are children first.* dostęp za: <https://www.unicef.org/migrant-refugee-internally-displaced-children> [dostęp: 08.06.2023].
4. PCRF. *What are the dangers in refugee camps?* dostęp za: <https://www.pcrf.net/information-you-should-know/what-are-the-dangers-in-refugee-camps.html> [dostęp: 08.06.2023].
5. UNHCR (2022). *UNHCR Education Report 2022.* dostęp za: <https://www.unhcr.org/media/unhcr-education-report-2022-all-inclusive-campaign-refugee-education> [dostęp: 08.06.2023].
6. Król J., Kubin K. (2010). *Wyzwania na drodze do tworzenia szkoły wielokulturowej w Polsce. Wstępna diagnoza sytuacji.* Seria „Z teorii w praktykę”, nr 6, Warszawa: Fundacja na rzecz Różnorodności Społecznej, dostęp za: http://ffrs.org.pl/wp-content/uploads/FRS_Seria-T_201006_JKrolKKubin.pdf [dostęp: 28.05.2023].

bariery językowe, które utrudniają naukę w szkole. Problemem są też niejasne zasady kwalifikowania uczniów-migrantów oraz obawa nauczycieli i rodziców pozostałych uczniów, że mogą oni zaniżyć poziom klasy i być lepiej traktowani niż reszta dzieci. Kolejna kwestia to niska frekwencja uczniów-migrantów, wynikająca z tymczasowości pobytu w kraju, powikłań psychologicznych związanych z migracją czy specyficznych obowiązków domowych, warunkowanych kulturowo. Integrację z innymi dziećmi utrudnia także brak uczestnictwa uczniów-migrantów w wydarzeniach szkolnych, czasem z powodu braku środków, a czasem z obaw ich rodziców przed spożywaniem tam alkoholem czy kontaktami towarzyskimi. Często dochodzi także do konfliktów pomiędzy uczniami-migrantami a resztą klasy, spowodowanych najczęściej brakiem zrozumienia i uprzedzeniami zarówno jednej, jak i drugiej strony. Nauczyciele skarżą się także na brak kontaktu z rodzicami dzieci-migrantów, którzy często nie rozumieją wagi instytucji szkoły, a rola mediatorów pomiędzy nimi a społeczeństwem przyjmującym przypada najczęściej ich dzieciom.

Dokąd zmierzamy?

Dzieci-migranci często opuszczają swój dom w dramatycznych okolicznościach. Część z nich trafia do obozów dla uchodźców, części udaje się znaleźć nowy dom wewnątrz swojego regionu, reszta przy odrobinie szczęścia trafia do krajów wyżej rozwiniętych. Los tej ostatniej grupy zależy od nas – gospodarzy. Choć integracja powinna wynikać z chęci i zrozumienia obydwu stron, to my jako państwo przyjmujące mamy środki i narzędzia, aby taki dialog umożliwić.

#NOWYDOM

PL Rozpoczęcie nowego życia w nieznanym dotąd miejscu nigdy nie jest łatwe. Pomimo technologii ułatwiających nawigację czy komunikację w obcych językach, znalezienie dachu nad głową, pracy i nowych znajomych jest niezwykle wymagające. Przenośny stolik, będący przestrzenią do wspólnego posiłku, album ze zdjęciami najbliższych czy słuchawki umożliwiające rozmowę w obcym języku w czasie rzeczywistym to rozwiązania budujące relacje społeczne – relacje niezbędne w procesach asymilacji i współtworzenia różnorodnych kulturowo społeczności.

EN #NEWHOME

The beginnings of a new life in an unknown place are never easy. Despite technology, which assists in navigation or communication in a different language, it is a great challenge to find a place to live, get a job or find friends. A portable table provides a space for shared meals, an album for photos of family or friends, or headphones for listening to music in your own language. These are solutions that facilitate social interactions and help in the process of assimilation and co-creation of diverse and multicultural communities.

NOWY DOM I NOWA PERSPEKTYWA

autor: **Mikołaj Bańka**

Mikołaj Bańka

młody projektant, student School of Form. Interesuje go projektowanie obiektów związanych ze światłem i jego wpływ na percepcję przestrzeni. Ma słabość do retrofuturyzmu, który często stanowi inspirację w obranej formie projektów.

Na przestrzeni dziejów ludzie zawsze się przemieszczali. W epoce paleolitu ludzie żyli jako myśliwi-zbieracze – tryb wędrowny był codziennością. Jednak z upływem czasu i postępowaniem ludzkości staliśmy się coraz bardziej przywiązani do konkretnych miejsc, a przenoszenie się z miejsca na miejsce zmieniło się z normy w coś, co często robimy tylko kilka razy w życiu – określając to mianem migracji.

Migracja może czasami być trudnym doświadczeniem, ponieważ przez niektórych ludzi jest postrzegana jako zjawisko kontrowersyjne. Dość często negatywne uczucia wobec migrantów wynikają ze strachu – strachu przed nieznanym, a także strachu wybijającego z postrzegania migrantów jako ludzi zabierających miejsca pracy i niewnoszących wkładu własnego w społeczeństwo kraju przyjmującego.

Jednak w historii wielokrotnie udowodniono, że migranci mają pozytywny wpływ na miejsca, do których imigrują – w aspekcie społecznym migracja od dawna jest katalizatorem różnorodności kulturowej i kreatywności¹. Imigranci przynoszą ze sobą bogaty zasób doświadczeń, tradycji i talentów, które wypełniają ich nowe domy wielokulturowością. Ta wymiana kulturowa zachęca do większej tolerancji i zrozumienia, ponieważ spotykając nowych ludzi, zaczynamy ich lepiej rozumieć, zapoznajemy się z ich historiami lub zmaganiem, a tym samym zyskujemy głębsze zrozumienie świata poza granicami naszego kraju.

ZBLIŻENIE

NATALIA DRZEWIECKA

Projekt ZBLIŻENIE powstał w odpowiedzi na pogłębiający się kryzys migracyjny, skutkujący przeludnieniem miast i drastycznym zmniejszeniem powierzchni mieszkalnych. Należy więc przypuszczać, że w przyszłości nie będziemy mogli celebrować wspólnych posiłków w jadalniach przy tradycyjnych stołach, co kulturowo i społecznie stanowi istotny element domowej codzienności. Przenośny stolik ZBLIŻENIE daje przestrzeń do małej wspólnej biesiady oraz rozmowy, niezależnie od miejsca, w którym obecnie się znajdujemy.

Obecność imigrantów wzbogaca instytucje edukacyjne, ośrodki badawcze i dyskurs akademicki. Studenci z zagranicy, naukowcy i badacze otwierają różnorodne perspektywy, które przyczyniają się do rozwoju badań i innowacji oraz wzmacniają ogólne środowisko intelektualne, przesuwając granice obecnych przekonań. Ta wymiana wiedzy przynosi korzyści zarówno imigrantom, jak i społeczeństwu przyjmującemu, wspierając rozwój intelektualny i uczenie się międzykulturowe².

Innym aspektem transkulturowej wymiany jest poznawanie i docenianie różnych zwyczajów i sposobów życia oraz rodzących się z tego nowych pomysłów i idei. Tą drogą migranci wnoszą świeże i unikalne punkty widzenia do świata designu, sztuki, kuchni, muzyki, literatury i innych form ekspresji kulturowej – dodając głębi i żywotności tkance społecznej. Jednym z najlepszych przykładów takich nowych perspektyw wnoszonych przez migrantów jest architektoniczny geniusz Zahy Hadid.

Zaha Hadid opuściła Irak w latach 70. ubiegłego wieku z powodu niepokojów politycznych, prowadzących do rosnącej kontroli radykalnej partii Baas³. Artystka wyemigrowała do Wielkiej Brytanii, gdzie kontynuowała studia architektoniczne w Londynie⁴. Jej prace stanowiły wyzwanie dla zachodnich norm kulturowych, koncentrując się na płynności

Bibliografia

1. Ohndorf W. (1989). Social effects of migration in receiving countries. *International migration* (Geneva, Switzerland), 27(2), 209–216. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.1989.tb00251.x>
2. Yglesias M. (2019). Immigration makes America great. dostęp za: <https://www.vox.com/policy-and-politics/2017/4/3/14624918/the-case-for-immigration> [dostęp: 07.06.2023].
3. Zukowsky J. (2023). Zaha Hadid. *Encyclopedia Britannica*. dostęp za: <https://www.britannica.com/biography/Zaha-Hadid> [dostęp: 07.06.2023].
4. SAO Architects. Life Journey of a British Iraqi Architect Zaha Hadid. dostęp za: <https://www.saoarchitects.com/life-journey-of-a-british-iraqi-architect-zaha-hadid> [dostęp: 07.06.2023].
5. al-Rashed A. (2020). Zaha Hadid: One of Iraq's greatest citizens. dostęp za: <https://english.alarabiya.net/views/news/middle-east/2016/04/02/Zaha-Hadid-One-of-Iraq-s-greatest-citizens> [dostęp: 07.06.2023].

i organicznych kształtach inspirowanych architekturą sumeryjskich miast na południu Iraku, które zwiedzała podczas podróży we wczesnym dzieciństwie⁵. Co więcej, Zaha Hadid stała się inspiracją i wzorem do naśladowania dla wielu kobiet w dziedzinie projektowania i architektury, przełamując szklany sufit. Jako pierwsza kobieta otrzymała ekskluzywną nagrodę Pritzker Architecture Prize, a także Królewski Medal Honoru od Królewskiego Instytutu Architektów.

#JEDZENIE

PL W obliczu katastrofy klimatycznej, szukanie rozwiązań dotyczących odsalania wody, hodowli wysoko odżywczych alg, czy gotowania z wykorzystaniem energii słonecznej, stanowi centrum zainteresowania projektantów. Skutki zmian klimatycznych znacząco zwiększą liczbę osób poszukujących bezpiecznych przestrzeni do życia. Tworzenie rozwiązań możliwych do wykorzystania w miejscach dotkniętych zmianami klimatu może znacząco zmniejszyć skalę tych migracji.

EN #FOOD

When faced with the climate crisis, designers' interest shifted towards the search for solutions for subjects such as water desalination, farming of highly nutrient algae, or cooking processes which use solar energy. Consequences of climate change will drastically up the amount of people looking for a safe environment to live in. Development of solutions, which could be implemented directly in areas afflicted by such changes, could make a significant difference in the scale of such migrations.

NIEDOBÓR ŻYWNOŚCI JAKO POWÓD MIGRACJI

autor: **Jakub Bruss**

Jakub Bruss

student wzornictwa przemysłowego na School of Form, laureat Young Design 2023. Interesuje się zrównoważonym projektowaniem. Uważa wzornictwo oraz związane z nim innowacje za kluczowe narzędzia w oddziaływaniu na przyszły świat.

Odwiedzając wystawę MI/GRACJE na Łódź Design Festival, podstuchałem rozmowę pewnej pary starszych osób. Kobieta powiedziała do swojego towarzysza: „Za naszych czasów mówiono nam, że wszystko idzie w dobrą stronę, świat się rozwija i poziom życia rośnie... A teraz młodzi ludzie przygotowują się na katastrofę”. Niestety, jak to w naturze, każdy czyn ma swoje konsekwencje. W tym przypadku konsekwencją tego niepoohamowanego rozwoju, nadprodukcji i nierozważnej eksploatacji planety są właśnie postępujące, negatywne zmiany klimatyczne. Musimy pamiętać, że sam design niewiele jest w stanie zrobić w kierunku zatrzymania tego procesu. Jedyną nadzieją pozostaje w zmianach systemowych.

Postępujący kryzys klimatyczny skutkuje niedoborem wody i jedzenia w niektórych miejscach na ziemi. Zasoby wody stale się kurczą, co obok innych czynników skutkuje pogarszającą się zdolnością do produkcji żywności. WWF szacuje, że 1,1 miliarda ludzi na świecie nie ma dostępu do wody pitnej i około 2,7 miliarda doświadcza deficytu wody przez przynajmniej jeden miesiąc w roku¹. UN szacuje, że 720–811 milionów doświadczyło głodu w 2020 roku².

Mieszkańcy terenów najbardziej dotkniętych tymi problemami, pragnąc ocalić swoje życie, często zmuszeni są do migracji w bardziej obiecujące miejsca. Sytuacja ta dotyczy coraz większego odsetka populacji ludzi i już dziś odbywa się na masową skalę. Na świecie migruje obecnie z różnych

SOLAR KITCHEN SET

MIKOŁAJ MARKOWSKI

SOLAR KITCHEN SET to zestaw podstawowych narzędzi i materiałów służących do samodzielnego skonstruowania kuchni solarnej. Inspiracją dla projektu były kuchenki turystyczne i gotowanie w niesprzyjających warunkach bez konieczności uzupełniania paliwa. Idea gotowania z użyciem energii słonecznej może okazać się bardzo pomocna w okolicznościach migracyjnych. Zestaw zawiera łatwo dostępne, tanie i lekkie materiały, które nie obciążą dodatkowo podróżnych i pozwolą im własnym sumptem zbudować kuchenkę. Zestawy zostały zaprojektowane tak, aby na jednej europalecie mieściło się 325 sztuk, co obniża koszty transportu.

powodów ponad miliard ludzi³. Przewiduje się, że do 2030 roku 700 milionów będzie zmuszonych do opuszczenia swoich domów jedynie ze względu na niedobór wody⁴, a w tym samym roku wciąż mniej więcej 670 milionów ludzi będzie doświadczać głodu⁵. Warto też dodać, że podróż ta odbywa się przeważnie w trudnych warunkach i z niewielką ilością zaopatrzenia. Osoby zmuszone do migracji często napotykają na swojej drodze realne zagrożenia fizyczne. W najgorszej sytuacji są kobiety, które nierzadko zostają porwane lub wykorzystywane seksualnie. Często też osoby, którym udało się dotrzeć do swojej destynacji, narażone są na naruszenie w stosunku do nich praw człowieka (zwłaszcza jeśli nie posiadają dokumentów), przemoc, marginalizację, wykorzystywanie czy życie w ubóstwie z powodu słabego wykształcenia lub braku kompetencji do wykonywania pracy⁶.

Wielu z migrujących zyskuje schronienie w obozach dla uchodźców, gdzie żyje około 6,6 milionów ludzi⁷. Największy z obozów znajduje się obecnie w Bangladeszu, gdzie żyje ponad 800 tysięcy uchodźców⁸. Warunki w takich obozach są zazwyczaj ciężkie, a infrastruktura i zasoby – niewystarczające. Mieszkańcy żyją stłoczeni w prowizorycznych schronieniach i cierpią z powodu niedostatecznej ilości wody, jedzenia, leków i innych podstawowych dóbr. Obozy otrzymują pożywienie

Bibliografia

1. WWF. (2023). *Water Scarcity*. dostęp za: <https://www.worldwildlife.org/threats/water-scarcity> [dostęp: 07.06.2023].
2. United Nations. (2018). *Global Issues. Food*. dostęp za: <https://www.un.org/en/global-issues/food> [dostęp: 10.06.2023].
3. The World Bank. (2021). *Going with the flow: Water's role in global migration*. dostęp za: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2021/08/23/going-with-the-flow-water-s-role-in-global-migration> [dostęp: 10.06.2023].
4. Concern. (2022). *The countries with the water stress and scarcity*. dostęp za: <https://concernusa.org/news/countries-with-water-stress-and-scarcity/> [dostęp: 10.06.2023].
5. FAO. (2022). *UN Report: Global hunger numbers rose to as many as 828 million in 2021*. dostęp za: <https://www.fao.org/newsroom/detail/un-report-global-hunger-SOFI-2022-FAO/en> [dostęp: 10.06.2023].
6. Ionesco D., Mokhnacheva D., Gemenne F. (2018). *The Atlas of Environmental Migration*. dostęp za: <https://publications.iom.int/books/atlas-environmental-migration-0> [dostęp: 10.06.2023].
7. UNHCR. (2021). *Refugee Camps Explained*. dostęp za: <https://www.unrefugees.org/news/refugee-camps-explained/> [dostęp: 10.06.2023].
8. UNHCR. (2021). *Inside the world's five largest refugee camps*. dostęp za: <https://www.unrefugees.org/news/inside-the-worlds-five-largest-refugee-camps/> [dostęp: 10.06.2023].
9. Skibińska R. (2023). *Prawo zabrania marnowania żywności, a tony jedzenia trafiają do przysklepowych śmietników*. dostęp za: <https://www.prawo.pl/biznes/marnowanie-zywnosci-tony-produktow-na-smietniku.520729.html> [dostęp: 10.06.2023].
10. Wirtualna Polska. (2022). *Marnowanie żywności – ile jedzenia marnuje się w przeciętnym polskim gospodarstwie domowym?* dostęp za: <https://kuchnia.wp.pl/marnowanie-zywnosci-ile-jedzenia-marnuje-sie-w-przecietnym-gospodarstwie-domowym-6846300716747616a> [dostęp: 10.06.2023].

i inne niezbędne produkty od różnych organizacji pomocy humanitarnej, a mieszkańcy sami próbują niekiedy walczyć z głodem, zakładając na przykład farmy. Niestety te starania nie zaspokajają potrzeb mieszkańców. Przeludnienie w obozach przyspiesza rozprzestrzenianie się chorób zakaźnych i szerzy się tam niedożywienie, które dotyka zwłaszcza najmłodszych. Należy dodać też, że mieszkańcy obozów zazwyczaj nie mają perspektyw na pracę zarobkową czy edukację⁹.

Niestety w krajach rozwiniętych marnuje się ogromne ilości jedzenia i wody, podczas gdy w innych częściach świata ludzie cierpią głód. Szacuje się, że tylko w Polsce wyrzuca się rocznie 4,8 milionów ton jedzenia, z czego 60%, czyli około 3 miliony ton, wyrzucana jest przez gospodarstwa domowe¹⁰. Dodatkowo, poprzez wyrzucanie jedzenia marnujemy aż 250 bilionów litrów wody, a wyrzucana żywność odpowiada za około 8% emisji gazów cieplarnianych na całym świecie – jest to aż 2-3 razy więcej niż światowe lotnictwo¹¹.

